

3 Samhälle

1b

Kuuntele hyvinvointiyhteiskunnan määritelmä. Täydennä tarvittaessa omaa määritelmääsi.

Ett välfärdssamhälle är ett samhälle som strävar efter allmän välfärd och jämlikhet bland sina invånare. Välfärden finansieras genom att alla myndiga medborgare betalar en del av sin lön i skatt. Social- och hälsotjänster samt utbildning ska möjliggöra välfärden genom att garantera att alla har lika möjligheter att förverkliga sina drömmar.

Teksti Den nordiska välfärdsmodellen för nybörjare

2b

Etsi tiivistelmän tummennetut kohdat tekstistä ruotsiksi.

1. den nordiska modellen
2. påverka och lita på beslutsfattandet
3. välfärden finansieras med skattemedel
4. (att) minska inkomstskillnaderna
5. för att jämna ut de socioekonomiska ojämlikheterna bland medborgarna
6. olika former av stöd
7. fattigdom och utanförskap
8. förmågan att ta itu med samtidens utmaningar

3a

Valitse oikea vaihtoehto.

1c, 2b, 3c, 4a, 5c, 6a, 7b, 8c

3b

Tulkitse tehtävän 3a tummennetut kohdat suomeksi.

1. Tiedätkö mitä se merkitsee?
2. korkea elintaso
3. esimerkkejä hyvinvointieduista
4. päätöksenteko yhteiskunnassa / yhteiskunnallinen päätöksenteko
5. progressiivinen verotus
6. perusterveydenhuolto
7. kansainvälisissä yhteyksissä
8. tietyssä elämäntilanteessa

4

Tulkitse sanat suomeksi ja valitse sana, joka ei kuulu joukkoon. Perustele valintasi suomeksi tai ruotsiksi.

1.	en nordbo	pohjoismaalainen
	en medborgare	kansalainen
	en levnadsstandard	elintaso
	en invånare	asukas

en levnadsstandard: Muut sanat kuvaavat ihmisiä.
De andra orden beskriver människor.

2.	dessutom	sitä paitsi
	ekonomisk	taloudellinen / talouteen liittyvä
	finansiera	rahoittaa
	en lön	palkka

dessutom: Muut sanat liittyvät rahaan.
De andra orden är kopplade till pengar.

3.	barnbidrag	lapsilisä
	beslutsfattande	päätöksenteko
	studiestöd	opintotuki
	föräldrapenning	vanhempainraha

beslutsfattande: Muut sanat kuvaavat erilaisia tukimuotoja.
De andra orden beskriver olika former av stöd.

4.	tillit	luottamus
	fattigdom	köyhyys
	ojämlikhet	epätasa-arvo
	utanförskap	ulkopuolisuus

tillit: Muut sanat koetaan tavallisesti kielteisinä.
De andra orden upplevs vanligtvis som negativa.

5.	ett samhälle	yhteiskunta
	en stat	valtio
	ett land	maa
	en faktor	tekijä

en faktor: Muut sanat voivat kuvata kansallisia yhteisöjä.
De andra orden kan beskriva nationella samhällen.

5a

Täydennä prepositiot ja tulkitse ilmaukset suomeksi.

1.	berättigad till ngt	oikeutettu jhk
2.	lita på ngt	luottaa jhk
3.	sträva efter ngt	tavoitella jtk
4.	ta itu med ngt	tarttua jhk (toimeen)
5.	skilja sig från ngt	erota jstk
6.	handla om ngt	käsitellä jtk
7.	i jämförelse med ngt	verrattuna jhk
8.	en förutsättning för ngt	edellytys jllk

5b

Valitse tehtävän 5a prepositioilmauksista viisi ja käytä niitä omissa kysymyslauseissa.

Malli:

1. Vem är berättigad till den där förmånen?
2. Litar du på beslutsfattandet i samhället?
3. Vad strävar välfärdssamhällena efter?
4. Vem ska ta itu med samtidens utmaningar?
5. Hur skiljer de nordiska länderna sig från varandra?
6. Vad handlar den nordiska modellen om egentligen?
7. Hurdana egenskaper har de nordiska samhällena i jämförelse med andra samhällen?
8. Är detta en förutsättning för att bevara den nordiska modellen?

8

Kuuntele ote radio-ohjelmasta ja vastaa kysymyksiin.

1. c
2. b
3. c
4. (Maksuton) koulutus. / (Maksuton) terveydenhuolto. / Erilaiset etuudet/tuet.
5. Valtion edistämä/tukema hyvinvointi sekoitetaan henkilökohtaiseen onnellisuuteen.
6. b

EN DISKUSSION OM DEN NORDISKA VÄLFÄRDEN

Programledaren: I dagens program diskuterar vi de nordiska välfärdsstaterna, ett ämne som för många känns ganska abstrakt även om man har bott i Norden hela sitt liv. Med mig här i studion har jag forskaren Martina Ekhus, som studerar bland annat nordbornas uppfattningar om den nordiska välfärden. Välkommen, Martina!

Experten: Tack! Trevligt att vara här. (1)

Programledaren: Om jag ska vara helt ärlig så har jag aldrig riktigt förstått det här med den nordiska välfärdsmodellen och välfärdssamhället. Det känns faktiskt lite fräckt, tycker jag, som att vi här i Norden skulle påstå att vi på något sätt är bättre än alla andra, som att endast vi är berättigade till välfärd medan hela resten av världen saknar välfärd. Så kan det väl inte vara? Vad säger du Martina Ekhus, som är expert på de nordiska välfärdssamhällena? (2)

Experten: För det första kan jag säga att du inte är ensam. Det finns en hel del nordbor som kämpar med att förstå vad begreppet välfärdsstat egentligen innebär. Du har helt rätt i att det finns mycket välfärd även utanför Norden. Men med tanke på den så kallade nordiska modellen är det centralt att inse kopplingen mellan staten och välfärden. Jämfört med många andra länder har staten en ganska aktiv roll i nordbornas vardag. Vi betalar relativt höga skatter och får exempelvis kostnadsfri utbildning och hälsovård samt olika slags bidrag i gengäld. Det finns dock 195 självständiga stater i världen, alla med sina unika samhällssystem. En del av dem liknar de nordiska samhällena mer och en del mindre. (3, 4)

Programledaren: Okej, jag känner mig redan klokare. Det handlar alltså om vad staten gör för att främja välfärden.

Experten: Ja, precis. Den vanligaste missuppfattningen vad gäller den nordiska modellen är säkert att folk blandar den välfärd som staten gynnar med personlig lycka.

Programledaren: Säger du alltså att ett välfärdssamhälle inte strävar efter att alla ska vara lyckliga?

Experten: Ja och nej. En välfärdsstat strävar först och främst efter att alla invånare ska ha lika socioekonomiska möjligheter att ta hand om sin hälsa och att skaffa sig utbildning och arbete. Men ingen stat kan ju garantera att alla blir lika lyckliga. Beslutsfattarna vill så klart gärna att medborgarna är glada och nöjda, men deras huvuduppgift är att bygga och upprätthålla ett välfungerande samhälle. En individs personliga lycka är en bra bonus. (5, 6)

10a

Lue teksti. Järjestä tekstin tärkeimmät ajatukset oikeaan järjestykseen kirjoittamalla tekstikappaleiden numerot 1–5.

- 2 On usein vaikeaa huomata olevansa jollakin tavalla etuoikeutettu.
- 4 Seuraavaksi voi kysyä, miten vallitsevaa tilannetta voisi muuttaa tasa-arvoisemmaksi.
- 1 Ihmisillä, joilla on paljon etuoikeuksia, on mahdollisuus vapaasti valita monia asioita elämässä.
- 5 On mahdollista muuttaa maailmaa tasa-arvoisemmaksi.
- 3 Omia etuoikeuksia voi yrittää tunnistaa esimerkiksi kysymällä itseltään tiettyjä kysymyksiä.

10b

Lue teksti uudestaan ja vastaa kysymyksiin.

1. Mahdollisuus valita mitä opiskelee / mitä tekee vapaa-ajalla / kenen kanssa on tekemisissä.
2. Ihminen ei ole valinnut tai ansainnut kumpaakaan.
3. Että yhteiskunta olisi kaikille yhtä tasa-arvoinen (etuoikeuksista huolimatta).
4. Etuoikeudesta (jota kaikilla muilla ei ole).
5. Esimerkkinä tilanteesta, josta voi tulevaisuudessa tulla tasa-arvoisempi.

Temaord Samhälle och politik

1

Tee nettihaku ja vertaile Suomen ja Ruotsin parlamentteja.

		
Antalet riksdagsledamöter	200	349
Antalet partier i riksdagen	Varierar.	Varierar.
Antalet utskott	16	17

2

Kirjoita vähintään viisi sanaston sanaa kunkin otsikon alle.

Malli:

GRUPPER

ett samhälle
kommunfullmäktige
stadsfullmäktige
ungdomsfullmäktige
riksdag, -en
en regering 2
ett parti 3

PERSONER

en politiker 5
en representant 3
en kandidat 3
en medborgare 5
en riksdagsledamot 3
en medlem 3
en väljare 5
en beslutsfattare 5
en makthavare 5

VERB

ta IV initiativ
fatta I beslut
delta IV
påverka I
stifta I lagar
rösta I

ANDRA VIKTIGA ORD

myndig
ett val 5
en lag 2
rösträtt, -en
en rättighet 3

3

Yhdistä sana oikeaan selitykseen kirjoittamalla numerot ruutuihin.

4   en makthavare
7   en plikt
3   en republik
6   fatta beslut
8   rösträtt
1   en regering
10   ett välfärdssamhälle
5   utrikespolitik
2   kommunfullmäktige
9   en kandidat

4

Tulkitse tummennetut kohdat suomeksi.

1. Eduskunnan tärkein tehtävä on säätää lakeja
2. hallituksen esitys
3. kansanedustajalta
4. Valiokuntakäsittelyn jälkeen lakiesitys palaa täysistuntoon
5. riittää yksinkertainen äänten enemmistö
6. Vastaus jätetään tasavallan presidentille

5a

Täydennä vihjeen mukaan.

1. förening
2. påverka samhället
3. myndig
4. samhällliga frågor
5. val
6. medborgarinitiativ
7. europarlamentariker
8. höga levnadsstandard
9. ungdomsfullmäktige
10. inflytande

6

Kerro parisi kanssa kuvan henkilöstä vihjeiden mukaan.

Malli:

- Personen på bilden heter X och hon är Y år gammal.
- Intresserade sig för samhällliga frågor redan på högstadiet.
- Ställde upp i ungdomsfullmäktigevalet i sin hemkommun.
- Fick många röster i sin skola och blev invald.
- Vill påverka bland annat skolfrågorna och ungdomarnas fritid.
- Har också fått träffa kommunalpolitiker och diskutera med dem.
- Tycker att ungdomar borde ha mer inflytande på saker som berör dem själva.
- Har funderat på att det skulle vara fint att vara riksdagsledamot någon dag.
- Skulle kunna tänka sig att bli yrkespolitiker i framtiden.
- Vill ändå först studera statsvetenskap och skaffa arbetserfarenhet.

8

Kuuntele ja valitse oikea vaihtoehto.

1c, 2b, 3a, 4a, 5b

OLLI BRINNER FÖR POLITIK

Olli Isoaho, 20 år, engagerar sig för samhället och vill vara med om att påverka det. Lyssna på vad han berättar om sitt intresse.

Mitt intresse för politik började redan när jag gick i sexan på lågstadiet. Samma år var det presidentval och vår lärare ordnade ett ungdomsval. Jag gjorde aktivt valarbete i klassen för den kandidat som jag tyckte var bäst och min favoritkandidat vann i klassens val. Det här enstaka fallet fick mig att tända på politiken och individens möjlighet att påverka. När jag fyllde 15 blev jag genast medlem i Samlingspartiet och gick med i ungdomsorganisationens verksamhet. (1)

Påverkande är ett komplext begrepp och man kan påverka på många olika plan, till exempel i skolan, i idrottsföreningen, i kompiskretsen och så klart också i politiken. En av mina bästa stunder inom politiken hade jag på partimötet för några år sedan. Temat var den obligatoriska svenskan. Jag steg upp framför en publik på tusen människor och berättade att jag personligen var för svenskundervisningen och att det i mitt tycke handlar om vårt andra nationalspråk och om en väsentlig del av den finländska kulturen. Jag fick en applåd som jag kommer att minnas resten av mitt liv. (2)

Själv vill jag inverka på att alla ska ha rätt till en bra utbildning. Med hjälp av de kunskaper som utbildningen ger kan var och en bygga upp ett bra liv. Jag anser också att det är viktigt att alla har en chans att lyckas och sträva efter sin dröm utan att byråkratin ställer några hinder i vägen.

Ungdomar ser politiken som väldigt avlägsen och svår att nå. I verkligheten är det mycket enkelt att ingripa. Man kan ju påverka till exempel genom att delta i arrangemangen för penkkis eller gammeldansen eller genom att hålla ett tal på någon av skolans fester. Det är just då jag tycker samhälleligt engagemang är som bäst: att sköta gemensamma ärenden i näromgivningen och att jobba ihop med andra. Politiken som sker på riksnivå syns inte alls lika tydligt i vardagslivet. Det bästa tycker jag är att se konkreta resultat av det man har gjort. (3–4)

Politik som yrke är väldigt osäkert, känsligt för konjunkturer och psykiskt påfrestande. Jag tror att det ändå kunde passa för mig eftersom jag brinner för de saker som jag uppskattar och vill driva dem framåt. Först måste man dock skaffa erfarenhet av något annat jobb, vilket som helst, för att man ska förstå vad det innebär att arbeta, och för att man ska lära sig att värdesätta pengar. Jag tycker att man inte kan fatta beslut om till exempel arbetspolitik om man aldrig själv har jobbat innan man har blivit yrkespolitiker. (5)

9

Kirjoita ruotsiksi.

1. Tycker du att det är varje medborgares plikt/skyldighet att påverka samhället genom att rösta?
2. Riksdagens 200 (riksdags)ledamöter stiftar lagarna i republiken Finland.
3. Nuförtiden/Numera hittar många väljare sin kandidat med hjälp av en valmaskin / en valkompass.
4. Enligt opinionsmätningarna har den nya partiledaren mycket inflytande.
5. Regeringspartiernas initiativ fick anhängare i oppositionen.

11a

Kuuntele, mitä neljä nuorta kertoo suhteestaan politiikkaan. Kerää tietoja suomeksi ranskalaisin viivoin.

Malli:

TANJA

- Ei erityisen kiinnostunut, mutta seuraa jonkin verran.
- Vaikea erottaa eri puolueiden linjoja – vaikuttavat samanlaisilta.
- Ei saa äänestää seuraavissa vaaleissa.
- Jos saisi äänestää, ei tietäisi mitä puoluetta.

EMMI

- Rakastaa politiikkaa.
- Välttämätöntä seurata ajankohtaisia asioita ja olla tietoinen itsen ja yhteiskuntaan vaikuttavista asioista.
- Haluaa tulevaisuudessa olla mukana vaikuttamassa yhteisiin asioihin.
- Demokratia ja perusoikeudet tärkeitä arvoja.
- Arvostaa päättäjien työtä.

NIKLAS

- Poliitiikka valtavan tärkeää ja yrittää seurata parhaansa mukaan.
- Kaikkien tulisi seurata ainakin vähän, sillä koskee meitä kaikkia.
- Saattaa käsitteenä olla vieras ja hankala ymmärtää.
- Kyse yhteisistä asioista päättämisestä.
- Ensimmäisenä mieleen tulevat eduskunnan pukumiehet ja -naiset, mutta myös paljon muuta.
- Äänestäminen enemmän oikeus kuin velvollisuus.
- Haluaisi jo päästä ottamaan kantaa äänestämällä.

LINDA

- Ei ole kovin kiinnostunut, ainakaan vielä.
- Odottaa täysi-ikäisyyttä ja mahdollisuutta vaikuttaa.
- Poliitiikka ei paljon esillä koulussa varjovaaleja ja yhteiskuntaopin tunteja lukuun ottamatta.
- Nuorten pitäisi olla perillä siitä, mitä kotimaassa tapahtuu.
- Jos nuoret osallistuisivat enemmän ja saisivat tietää vaikutusmahdollisuuksista, heistä tulisi aktiivisia kansalaisia ja äänestäjiä.

UNGDOMAR OM POLITIK

Ofta påstås det att ungdomar struntar i politik. Vi frågade fyra ungdomar vad politik betyder för dem. Lyssna på deras svar.

Tanja

Jag är inte särskilt intresserad av politik men jag följer den ändå i någon mån. Jag tycker att det är ganska svårt att skilja på de olika partiernas linjer eftersom de verkar ganska lika sinsemellan – särskilt i många viktiga frågor. Jag får ännu inte rösta i nästa riksdagsval och även om jag fick så skulle jag inte veta vilket parti jag skulle rösta på.

Emmi

Jag älskar politik och jag tycker att det är nödvändigt att följa med aktuella angelägenheter och vara medveten om de saker som påverkar mig och hela samhället. I framtiden vill jag engagera mig i politiken eftersom jag vill vara med om att inverka på de gemensamma ärendena. Demokratin och de grundläggande rättigheterna är viktiga värderingar för mig. Jag uppskattar verkligen allt arbete som beslutsfattarna gör.

Niklas

Politik är väldigt viktigt, tycker jag, och jag försöker följa med den så gott jag kan. Enligt min mening borde alla följa med politiken ens lite för den berör ju oss alla. Politik kan som begrepp vara främmande för många unga och också ganska svår att förstå men det handlar ju bara om att fatta beslut om frågor som angår oss alla. Det första man kommer att tänka på när man hör ordet politik är så klart kostymklädda män och kvinnor i riksdagen, men politik är ju mycket annat också. Röstandet ser jag mer som en rättighet än som en skyldighet och jag skulle redan själv vilja få ta ställning genom att rösta.

Linda

Jag intresserar mig inte speciellt mycket för politik – i alla fall inte ännu. Jag ser ändå fram emot att bli myndig och att på riktigt påverka. I vår skola arrangeras till exempel ett ungdomsval i samband med riktiga val, men annars är politiken inte så mycket framme i skolan med undantag av lektionerna i samhällskunskap. Ungdomarna borde ha bättre koll på vad som sker i hemlandet. Om de unga var mer engagerade i politik och fick veta mer om sina möjligheter att påverka, skulle de senare bli aktiva medborgare och väljare.

Kolla vad du kan! Testaa osaamisesi

1

Valitse sana, joka ei kuulu joukkoon. Perustele valintasi.

1. **en invånare:** muut rahaan liittyviä
2. **fattigdom:** muut yhteiskuntaan liittyviä positiivisia ominaisuuksia
3. **en lösning:** muut yhteiskuntasanaa

2

Tulkitse suomeksi.

1. Pohjoismaisen mallin tavoitteena on tasoittaa epätasa-arvoiset tilanteet.
2. Meillä pohjoismaalaisilla on korkea elintaso ja tuloerot ovat pienet.
3. Periaate yhtäläisistä mahdollisuuksista on hyvin kehittyneen yhteiskunnan edellytys.

3

Yhdistä.

3	bristfällig
5	relativt
1	tillit
4	utanförskap
2	kostnadsfri

4

Täydennä oikeassa muodossa.

1. samhälle
2. myndigheter
3. lagar
4. stiftat
5. en regering
6. kommunen/kommunerna
7. delta
8. val

Typiskt norskt

1

Kuinka monta norjan sanaa alla luetelluista tiedät? Mitä sanoista voisi kertoa? Keskustele parisi kanssa ruotsiksi.

1. Precis, exakt.
2. Hurra säger några, brr säger andra om den norska bruna osten (geitost). Att det är en speciell smak behöver man inte diskutera vidare.
3. Javisst har man hytte (stuga i fjällen).
4. Är huvudgatan i Oslo.
5. Det norska ordet kos kan jämföras med svenskarnas mys, danskarnas hygge och amerikanarnas perfect moment.
6. Osthyvel. Den är en norsk uppfinning. Det var en norsk möbelsnickare som kom på den år 1925.
7. Uttalas [ku:melk] alltså komjolk. (= Norges motsvarighet till Arlas och Valios mjölk.)
8. Norska ungdomar som snart ska ta studenten.
9. Ut på tur, aldrig sur! I Norge är friluftsliv med ryggsäck både en livsstil och en hel filosofi. Det är en stor grej.
10. Norges nationaldag firas den sjuttonde maj med orkestrar, barnparader och folkdräkter (bunader).

2

Tulkitse kirjanorjaksi kirjoitettu teksti suomeksi parisi kanssa.

Matpakke, eväspakkaus, on valmiiksi tehty ruoka-annos, joka on pakattu ja otettu mukaan kotoa esim. työpaikalle, kouluun tai ulkoiluretkelle. *Matpakke* on Norjassa perinne 1930-luvulta ja tyypillinen norjalainen *matpakke* koostuu usein eväslaatikkoon pakatuista, valmiiksi voidelluista leipäviipaleista, joiden päällä on leikkeleitä.

3

Tulkitse kysymykset ruotsiksi parisi kanssa ja haastatelkaa sitten toisianne ruotsiksi. Muista aktiivinen kuunteleminen!

1.	Har du någonsin varit i Norge?	Ja.	Var i Norge? Hur var det där?
		Nej.	Vart skulle du vilja resa i Norge? Varför?
2.	Har du hört norska?	Ja.	Förstod du vad man sade?
		Nej.	Vilka nordiska språk har du hört?
3.	Känner du någon norrman?	Ja.	Vem? Hur känner du hen?
		Nej.	Vilka berömda norrman känner du till?
4.	Vilka saker kan du nu berätta om Norge?		
5.	Vad annat vet du om Norge utom det som nämndes i texten?		

4

Selvitä seuraavat asiat Norjasta parisi kanssa.

1. Norjan virallinen kieli on norja, virallisia kielimuotoja on kaksi: kirjanorja (bokmål) ja uusnorja (nynorsk). Kielentutkija Ivar Aasen kehitti uusnorjaa vastineeksi kirjanorjalle, joka perustuu enemmän tanskan kirjakieleen. Uusnorjan haluttiin kunnioittavan Norjan monia ainutlaatuisia murteita.
2. Kuningas on Harald V. Hänen poikansa Haakon perii kruunun isältään. Haakonin jälkeen hänen tyttärensään, Ingrid Alexandrasta tulee kuningatar.
3. Rajanaapureita ovat Suomi, Ruotsi ja Venäjä.
4. Valuutta on Norjan kruunu (norsk krona) (NOK). Norja ei ole EU:n jäsen.
5. Stavkirke on sauvakirkko, pohjoismainen kirkkorakennusten tyyppi, niitä löytyy pääasiallisesti Skandinaviasta. Eniten näitä kirkkoja on säilynyt Norjassa.
6. Thor Heyerdahl halusi purjealuksellaan Kon-Tikilla osoittaa, että Perun alkuperäisasukkaat purjehtivat Polynesiaan ja toisella laivallaan Ra:lla, että egyptiläiset vierailivat Amerikassa.